

Ο Σωκράτης για τη φιλία

Ξενοφών, Άπομνημονεύματα 2.4.1-7 (διασκευή)

Ο Ξενοφών (περ. 430-355 π.Χ.), συγγραφέας με έργο πολύπλευρο (βλ. Ενότητα 5), αποτελεί – μαζί με τον Πλάτωνα και τον Αριστοφάνη– μία από τις σημαντικότερες πηγές που διαθέτουμε για τον βίο και τη διδασκαλία του Σωκράτη, αφού ο τελευταίος απέφυγε συνειδητά να ασχοληθεί με τη συγγραφή. Υπήρξε για μικρό χρονικό διάστημα μαθητής του και δέχτηκε επίδραση από τον μεγάλο φιλόσοφο. Στο έργο του *Άπομνημονεύματα* ο Ξενοφών καταγράφει αναμνήσεις όσων άκουσε από τον δάσκαλό του, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες απόψεις του Σωκράτη για τη φιλία.

Τοῦτο μὲν πολλῶν ἀκούω, ὥς πάντων κτημάτων κράτιστόν ἐστι φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός, παντὸς δὲ μᾶλλον ἐπιμέλονται οἱ πολλοὶ ἢ φίλων κτήσεως. Καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγροὺς καὶ ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ σκεύη ἐπιμελῶς κτῶνται, φίλον δέ, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί φασιν, οὐχ ὅπως κτήσωνται φροντίζουσι. Καίτοι ποῖος ἵππος ἢ ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος; Ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον; Ἡ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον; Ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον τῷ φίλῳ καί, ἂν τέ τινα εὖ ποιῆσαι δέῃ, συνεπισχύει, ἂν τέ τις φόβος ταραττή, συμβοηθεῖ, καὶ εὖ μὲν πράττοντα πλεῖστα εὐφραίνει, σφαλλόμενον δὲ πλεῖστα ἐπανορθοῖ. Ἄλλ’ ὅμως ἔνιοι δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν τοῦ καρποῦ ἕνεκεν, τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Τοῦτο μὲν ἀκούω πολλῶν,
Αὐτὸ βέβαια ἀκούω ἀπὸ πολλοῦς,

ὥς σαφὴς καὶ ἀγαθὸς φίλος ἐστὶ κράτιστόν πάντων κτημάτων,
ὅτι ἑνας πιστὸς καὶ καλὸς φίλος εἶναι τὸ πιο σημαντικὸ ἀπὸ ὅλα τα περιουσιακὰ στοιχεῖα ,

παντὸς δὲ οἱ πολλοὶ ἐπιμέλονται μᾶλλον ἢ κτήσεως φίλων.
για οτιδήποτε ὅμως οἱ περισσότεροὶ φροντίζουν πιο πολὺ παρὰ για τὴν ἀπόκτηση φίλων.

Καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγροὺς καὶ ἀνδράποδα
Γιὰτὶ πράγματι, σπιτία καὶ ἀγροὺς καὶ δούλους

καὶ βοσκήματα καὶ σκεύη κτῶνται ἐπιμελῶς, φίλον δέ,
καὶ ζῶα καὶ ἀντικείμενα ἀποκτοῦν με ἐπιμέλεια, ἀλλὰ φίλο,

ὃ φασιν εἶναί μέγιστον ἀγαθόν, οὐ φροντίζουν ὅπως δε κτήσωνται.
που λένε ὅτι εἶναι πολὺ μεγάλο ἀγαθό, δε φροντίζουν πῶς να ἀποκτήσουν.

Καίτοι ποῖος ἵππος ἢ ποῖον ζευγὸς (ἐστί) οὕτω χρήσιμον
Καὶ ὅμως ποιο ἄλογο ἢ ποιο ζευγάρι ζῶων εἶναι τόσο χρήσιμο

ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος;
ὅσο βέβαια ὁ καλὸς φίλος;

Ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον;
Καὶ ποῖος δούλος τόσο καλοπροαίρετος καὶ σταθερός;

Ἦ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον;
Ἦ ποιο ἄλλο ἀπόκτημα τόσο χρήσιμο σε ὅλα;

Ὅ γὰρ ἀγαθὸς φίλος τάττει ἑαυτὸν πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ καί,
Γιὰτὶ ὁ καλὸς φίλος βάζει τὸν εαυτό του σε κάθετι που λείπει στὸν φίλο του καὶ,

ἂν τέ δέη ποιῆσαι εὖ τινα, συνεπισχύει,
αν χρειάζεται να κάνει καλὸ σε κάποιον, τὸν ἐνισχύει βοηθώντας τὸν,

ἂν τέ τις φόβος ταραττή, συμβοηθεῖ,
καὶ αν κάποιος φόβος τὸν ταρατίζει, τὸν βοηθεῖ μαζί με ἄλλους,

καὶ εὐφραίνει πλεῖστα εὖ μὲν πράττοντα,
καὶ τοῦ προσφέρει ευχαρίστηση πολὺ μεγάλη ὅταν εὐτυχεῖ,

σφαλλόμενον δὲ ἐπανορθοῖ πλεῖστα.
ἐνῶ ὅταν δυστυχεῖ, καταβάλλει προσπάθειες να τὸν στήσει πάλι στὰ πόδια τοῦ πάρα πολλές.

Ἄλλ' ὅμως ἔνιοι πειρῶνται θεραπεύειν δένδρα μὲν ἔνεκεν τοῦ καρποῦ,
Ἀλλὰ ὅμως μερικοὶ προσπαθοῦν να καλλιεργήσουν δέντρα για τὸν καρπὸ τους,

τοῦ δὲ κτήματος παμφορωτάτου,
ὅμως τὸ ἀπόκτημα που παράγει κάθε λογῆς καρπούς,

ὃ καλεῖται φίλος, οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται ἀργῶς καὶ ἀνειμένως.
τὸ ὁποῖο ὀνομάζεται φίλος, οἱ περισσότεροὶ τὸ φροντίζουν με βραδύτητα καὶ ἀμέλεια.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποια αντίφαση διαπιστώνει ο Σωκράτης ανάμεσα σε όσα ακούει να λέγονται για τη φιλία και σε όσα βλέπει να συμβαίνουν;
2. Γιατί ο καλός και πιστός φίλος είναι αναντικατάστατος κατά τον Σωκράτη; Ποια επιχειρήματα προβάλλει, για να ενισχύσει την άποψή του;
3. Με ποιους τρόπους θα μπορούσε κανείς να δείξει στους φίλους του ότι είναι πολύ σημαντικοί;

arxaia-latinika.gr

Χαρακτηριστικό παράδειγμα στενών φίλων ήταν ο Αχιλλέας και ο Πάτροκλος. Στην εικόνα ο Αχιλλέας δίνει με προσοχή το τραύμα του φίλου του (περ. 500π.Χ., Αρχαιολογικό Μουσείο Βερολίνου).